

גד.

פרוטוקול מס. 30/א

מישיבת ועדת הכספים
התקיימה ביום ד', כ"ט בכסלו, תשט"ז - 14.12.55 בטעה 9.00

נ ר כ ח י ם

- חברי הוועדה: היו"ר י. גורי
 י. אפרתי
 ח. אריאב
 י. בדר
 א. בהיר
 מ. חזני
 נ. לזין
 ז. סוזאייב
 י. ספיר
 י. פורדר
 ז. צור

מוזמנים: שר האוצר ל. אשכול

מר טנא - מטעח משרד העבודה.

סדר-היום: תשובות שר האוצר לשאלות חברי הוועדה;

בחירת יושב-ראש ועדת הכספים.

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

תשובות שר האוצר לשאלות חברי הוועדה

שר האוצר ל. אשכול:

חברי-הכנסת בהיר, בדר, פורדר, רובין וצור שאלו אותה השאלה, כל אחד בדרכו הוא, בנוגע לקיצוצים בתקציב הנוסף לשיכון. משרד העבודה ביקש סכום של 67 מיליון ל"י למטרה זו, והאוצר ראה אפשרות להכניס בתקציב סכום של 27 מיליון ל"י, ולמטשה רק 17 מיליון כי 10 מיליון הם עבור תשלום חובות, וכל אחד שואל מדוע לא ייבנה אותו ענין שהוא מעוניין בו. על שאלה זו אין לי אלא להשיב: ראו דברי אמול הכנסת. אם נעשו קיצוצים בתקציב, הרי מטבע הדברים יש צרכים שגיי-אפסר למלא אותם והמשרד צריך לחפש אפשרות מכסימלית להענות לצרכים החיוניים והדחופים ביותר.

א. הרצפלד:

במסגרת הפעולות להגברת הוועדה מ"העיר אל הכפר" באו לכלל הסכם על בניית אגף יחידות דיור בקבוצים, וזאת למרות שמספר המשפחות היה למעלה מגלפיים. לאחר שבסתיימה בנייתם של אגף היחידות הללו, הגיעו להסכם עם החשב הכללי על בניית אגף יחידות דיור נוספות. שני שלישים מהעבודות הללו הן בשלב גבוה, ואילו השליש הנותר - בשלב של התחלה. האם יתכן להפסיק פעולות אלו? האם יתכן להמשיך בדרך זו למרות ההסכם המפורט?

אד.

י. פוררר:

אם ניתן רק שליש הסכום, אריכות להיות
לכך תוצאות; אולם החתיבות יש לקיים,
ואף הממשלה אינה רוצה שלא לכבד את החתיבות. אני מבקש את שר
האוצר לחתור הוראה ברורה, שגם במסגרת ההגבלות, תשמרנה החתיבות.

בהכללה אפשר אולי לומר - ונימה כזו
שמעתי לפעמים משר האוצר - שבנין אינו גורם טל-כך חיוכי לשיפור מצוק
החשלומים שלנו, אולם ההגזמות בשטח זה הן מוזרות. פיתוח החקלאות דורש
גם מבנים, וחקלאות היא ודאי גורם חשוב במשק שלנו. לי נראה שהקמת מבנים
בהתיישבות יותר פרודוקטיבית מאשר תעשייה נוספת לפלסטיקה. אני מציע
לכך להגיע לכלל גיוון. נכון שניתוח כלכלי מהייב הגבלות, אולם אינני
מוכן להסכים שהן תחולנה בכיוון זה בלבד.

האם יש תכניות להתיישבות חדשה בשנת 1956?

י. בדר:

רצוני להשמיץ כאן טענה ותיקה אשר
ראשיתה בשיכון הוותיקה. אינני בא
להציג דרישות חדשות, אלא השלמה של דבריה ישנים.

לאחר התייעצויות רבות במשרדי האוצר
והעבודה, הובחנו לפני שנתיים 100 יחידות דיו. לאחר מכן ישבנו עם
מר ספיר, והוצג הבטיח באופן טובי 50 יחידות נוספות, היינו: בטן-הכל
150 יחידות במקום 280. על רקע שתי ההבטחות הללו, שהיו פרי פשרה,
נכנסו חבריה לחוזה, תכניות והחתיבות. חלקם ביצעו את העבודה,
וחלקם הסתבכו בחוזים, השקעות חלקיות בהכשרת קרקע וכדומה, כאשר לפתע
עמדו בפני קיצוצים נוספים. כיוון שאין זה נושא חדש, כיוון שבהסדר
שנעשה היו קיצוצים וכיוון שהפשרה הושגה על-סמך ויתורים הדדיים -
חושבני שיש לקיים את ההבטחות הללו.

זוהי תענותי, ואינני רוצה להיכנס לבעיה
היותר רחבה והמסובכת, כי עליה נדבר כאשר נקיים דיון מפורט על התקציב
הנוסף. אני הייתי רוצה שהשר יבין את עמדותי בענין; היא מבוססת על הבטחות
שניתנו שלא היו חד-צדדיות אלא פרי פשרה.

ז. סונזאייב:

חושבני שרגע זה אינו הזמן המתאים לדיון
כללי בפרשת השיכון; כאשר יונח על שולחן
הוועדה התקציב הנוסף להכנתו לקריאה שניה ושלישית, יבואו נציגי משרדי
האוצר והעבודה ואנו נבדוק את הפרשה. גם אני הייתי בין אלה אשר הגישו
ליו"ר הוועדה מכתב מגוף האחראי לשיכון הקשור עם מפלגתי. בתזכיר זה
נשמעת הטענה, שהחברה הגיעה לכלל הסדר עם משרד העבודה על תכנית שיש
לביעה בתקופה מסוימת, ועל סמך זאת נבנו בתים בתנאי מפורש שהמשתכנים,
לפני היכנסם לבתיים, יחתמו על חוזה עם הבנק האפוחקאי שיתן להם
הלוואה. עכשיו מודיעה החברה, שלמרות ההמכת עם משרד העבודה ולמרות
מספר הבתים שנבנו על-פי הסכם זה, אין המשתכן מקבל את הלוואה כאשר
הוא אריך להיכנס לבית.

אם עברו על התקציב ויש לחץ מהרבה גופים -
יש צורך לבדוק את הדבריה ולחלק את הסכומים באופן פרודוקטיבי. אני
מבין שהבירור יהיה הוא רק בשטח המאומצם של קיום ההבטחות אשר ניתנו
על-ידי משרד העבודה לחברות שיכון מטוימות.

מ. קלמר:

משרד העבודה נוהג לכבד חוזים שהוא
חתם באופן ישיר עם קבלנים, בעוד שאת
החוזים שהוא חתם עם חברות מטוימות אשר חתמו הן חוזים עם קבלנים הוא
משחדל שלא לקיים. שיטה זו גרמה לכך שהחברות אינן יכולות להשלים את
העבודה מפני שהבנק אינו נותן את הלוואה. נוצר מצב להין המשכרנים
אשר הכניסו כספים לקופת חברת השיכון דורשים את החזרת השקעותיהם מפני
שהחברה אינה מסיימת את המבנים, ואילו החברה אין ברשותה כספים כי
היא השקיעה אותם בבניה. המדובר הוא בהחתיבות מפורשות של משרד
העבודה, ואין לומר באופן שרירותי ביותר שאין מקיימים החתיבות.
לדעתי צריך שר האוצר להיכנס לעובי הקורה, כי זה ענין שעלול להביא
לתוצאות מרות.

א. בהיר:
עלינו להגיש כאן לכלל מסקנה איזו מדיניות
אנו מחכונינו להנהיג בנוגע לשיכון. התקציב
הנוסף בן 27 מיליון פותר רק חלק של הבעיה, ולכן גם לפגוש את האוצר.
בליגה זעומות - וזכורית דברי חברי-הכנסת סוזאייב, ארייב וספיר - בעת
הביאו את התקציב לכנסת.

ועדת הכספיה המליצה בזמנו לתקציב תלת-
שנתי לשיכון, וגם אמרה בהזדמנויות שונות כאשר עמדה על הפרק שאלת
העליה, שעל המשלה לעשות את כל המאמצים כדי לפגוש את הבאה אלינו
בשחמי פיתוח והתיישבות ולא בבדוניים ומעברות. השיכון אשר נבנה
בהתיישבות השנים 1951 - 1952 היה דל ולא עמד על רמה טכנית, ועל כך
נמתחה ביקורת קשה. האוצר, בשיתוף עם משרד העבודה, שינו את מדיניות
השיכון והחליטו על הקמה מבנית יותר טובה.

אני מציע ישר היוצר ונציגי משרד העבודה
יניחו על שולחן הוועדה, בקשר עם התקציב הנוסף, את חכנית השיכון כולה,
ולאו דווקא אותם דברים שכבר תוכננו או אלה הקשורים בתקציב של 27 מיליון.
הצעתי היא שוועדת הכספיה תראה את הדברים, גם את מלה שיש לגביהם
התחייבויות ברורות מצד משרד העבודה, ותבחון אותם מבחינת טדר העדיפויות.
אז אני מקבל את ההנחה שיצטרפו גם לא יין את הדרך לביצוע, ואותם טכומים
שלא נוכל להכניס למסגרת התקציב הנוסף יועברו למסגרת התקציב של השנה
הבאה, מתוך ידיעה שהדבר יבוצע.

ח. רובין:
חושבני שנושא זה ראוי לדיון כללי ולא
לדיון אגב טענה של חברה זו. אחרת הנמצאת
במצוקה עקב הקיצוצים. כאן עלי לומר לחבר-הכנסת סוזאייב, שאי-אפשר
להיות מצד אחד בעד צמצום תקציב הפיתוח ומצד שני להתלונן על כך שחטרים
אמצעי הדרושים לשיכון.

היו"ר י. גורי:
הוויכוח אינו על התקציב הפיתוח; חברי
הוועדה טענו לקיום התחייבויות.

ח. רובין:
אני מציע לדון על כך או במסגרת הבירור
על התקציב הנוסף או להקדיש לנושא זה דיון
מיוחד. אני מכל געוה מתכוונן להציג תביעות מחביעות שונות בשעת הדיון
על התקציב, כי אינני סבור שנוכל לקבל את הדברים כמות שהם.

אני מציע להחליט שהענין נמצא בחסות הדיון
על התקציב הנוסף, או - ואני מעדיף זאת - לקבוע לנושא זה דיון מיוחד,
ודיון על היקף הבעיה ולא על שאלת קיום התחייבות זו או אחרת.

ז. צור:
אני לא טענתי לקיום התחייבויות מיד
נחתמו עליהן חוזים, אלא לגבי חוזים שנחתמו
והכניה לפיהם כבר בוצעה אלא שיש פיגור בלתי רגיל בחשלומים. על כך היחה
הטענה ולכן חשבת על הוצר לא סיפקה אותי. לפני רשימת חוזים שנחתמו
על-ידי אגף השיכון עם מפעלי הבניה בהתיישבות. 90% - 70% מהעבודות
בוצעו עד ל- 30.10, והפיגור בחשלומים מגיע לקרוב ל- 4 מיליון ל"י.

י. ספיר:
לחבר-הכנסת רובין עלי לומר, שאנו אף
פעם לא התנגדנו להיקף תקציב הפיתוח;
דנו על חלוקה אחרת של כספי תקציב הפיתוח, מטרות אחרות, לפי קו מדיניות,
וזה ודאי אינו נומר שהינו בעד צמצום. היינו באופן בולט וברור נגד
הקצבות לשיכון עממי - לא נגד שיכון עוליים או שיכון בהתיישבות - ואני
קובע שמשנתקבלה החלטה מטוימת - מותר לי לדרוש את חלקי באותו ענין לו
התנגדתי.

כא-ר מתקבל תקציב בכנסת - ולא חשוב על
מה נסב הוויכוח ומי היה המחורכת - ונקבעים בו טעיפים מטוימים לפיהם
מקציבים טכומים מטוימים לשיכון עוליים, וטכומים אחרים לשיכון בהתיישבות
ושיכון עממי - אין רשות למישהו, ללא הסכמת הכנסת, לקבוע למפוע שהנה
חל מה שחל במדינה - והיה זה הדבר הדחוף והנחוץ ביותר - ולהשתמש בהקצבות
שנקבעו למטרה אחת עבור מטרות אחרות. לא כך כתוב בחוק התקציב. ואם על

יטוד אותו סעיף ניתנו הבטחות - אין לשנות זאת, ולא משום שאין זה הרגן אלא משום שהמשלה אינה רוצה לעשות זאת.

כיום נזמר לנו שהנה חלו תמורות במדינה ויש עליה מצפון צפריקה. ומדוע לא במחוקן? זו שאלה יוחר מכרע. מי קובע שמוחר להעביר משיכון ממלי לשלכון אחר וצמור להעביר משיכון לבמחוקן? כיצד יחכן, לאחר שניתנו הבטחות, לקחת סכומים אלה ולתת אותם לגורמים אחרים?

דעתי היא לכך שאין לקשור שאלה זו עם הדיון בחקציב הנוסף. עלינו לקבל חשונה לשאלה פשוטה: האם ניתנו התחייבויות לגורמים מסוימים? ואם ניתנו - אין לערבב זאת בשאלות אחרות, ושר האוצר אריך להמציא את הכסף שהובטח.

מר מנא:

אני מציע ליו"ר ועדת הכספים ולמשרד האוצר לדון בשאלה זו במסגרת הדיון על סעיף שיכון המופיע בחקציב הנוסף, כי אין אפשרות להפריד טרם זה מהדיון הכולל וההסדר הכולל.

החקציב התלת-שנתי מס. 1-2 מסתכמת ב- 124,577,000 ל"י. שר האוצר הודיע ברורות שזהו החקציב ואין לעבור עליו, ואם הוחלט על מספר יחידות ובינתיים עלו המהירות ב- 18%, אזי יש להקטין את התכנית. ענין זה מעון הסבר, וכיוון שהחקציב התלת-שנתי הוא חלק מהחקציב הנוסף, אני מציע לא להיכנס לערמית אלא לדון על-כך במסגרת הדיון הכולל על החקציב הנוסף.

שר האוצר ל. אשכול:

אני קובע שאם משרדי האוצר או העבודה נתנו התחייבויות - יש לקיימן. אולם אני אין אפשרות לקיימן עד לתאריך מסויים - הן תקויימנה לאחר מכן, ואין מנוס מכן. אם הפרמיה אינני יודע, ואני מצטרף להצעה לדון על כך במסגרת החקציב הנוסף.

לחבר-הכנסת פרדר עלי להשיב, כי לצערי הרב אינני רואה בשנה הבאה גורמים גדולות להתייבות חדשה, אם אני חש מה יהיו תקציביהם של המדינה והסוכנות למטרה זו. המצב הוא כזה, שבשנה הבאה לא תהיה לסוכנות היהודית המנה הדרושה עבור ההתיישבות שעלתה על הקרקע, ולא אהפלא אם תבוא פניה אלינו להשקיע כספים בהתיישבות חדשה.

ל חבר-הכנסת סוזאייב אסיב, כי אין הסדר ואין נוהג לגבי גביית חובות מין המשלה והעיריות. היה הסדר למשך שנה אחת, שהוא בטל ומבוטל לשנה זו. נאמר במפורש כי השנה הזו לא יהיה כדבר הזה, ובחקציב הוכנס סעיף רציני של גביות.

י. ספיר:

האם אין שר האוצר סבור ששימת ההלוואות לתקופה של 8 - 6 שנים אינה באה בחשבון עבור רשויות מקומיות, לאחר שהוכח שאין אף אחת מהן היכולה לעמוד בזה? האם אין הדבר מחייב בירור הבעיה היסודית של מידת החוב של הרשויות המקומיות ומועדי הפרעון המתאימים להן?

מ. חזני:

האם אין שר האוצר סבור שדרושה רביזיה בלוח התשלומים של האשראי הסיחן למשקיהם קלאיים מכספי תקציב הפיחות? כבר עתה מתברר שהמשקיהם אינם יכולים לעמוד בתקופה של 14 - 12 שנה, ויש להאריכה.

י. פורדר:

האם סבור שר האוצר שאפשר להגיע להלל הסדר עם העיריות, בכיוון שאלחו של חבר-הכנסת ספיר, מבלי לבדוק את התפתחותן המשקית? האם אפשר לתאר הסדר כזה מבלי שתהיה השפעה על משק ההוצאות - ולי ברור שיש מקום לקיצוצים וקיצוצים בשלוח זה.

א. הרצפלד:

אני מציע לא להסתמך בחשובה לשאלה זו, אלא לקיים על כך דיון מקיף ומעמיק.

שר האוצר ל. אשכול:

אינו דומה משק מוניציפלי למשק חקלאי בדרום המקבל הלוואות למספר שנים. אני שותף ליענה שיש משום לקיצוצים וקיצוצים בהוצאותיהן של הר ויות המקומיות, אולם גם כמשלה גיבוי יכול להתפזר על הידגים בשמח זה. יש אולי מקום לרביזיה ולהפעלה לחץ, אשר יביאו לקיצוצים ולהידוק החגרה ואף לגביות יותר מוגברות, אם כי אינני להוט אחר המלח מסים נוספים כי הם משמיעים על האינדקס ואף על מה ההכנסה. מכל מקום, כל זה יוב ויפה בראשית השנה, לקראת התקציב החדש. כאשר נבוא לסידור התקציב החדש, נוכל להגיד דברים בוודאי גנדרון.

בעתונות נתפרטה דבר הוזלת החלפת מתקני הגז. שר לשאלה אם אי-אפשר להסדיר בין מכירת הגז והקמת המתקנים - נצמר לי שהדבר אינו ניתן לביצוע.

לחבר-הכנסת סוזאייב אני יכול להשיב, כי ההעלצה בשעור של 30% חלה על יבוא ללא תשלוח בלבד ולא על עסקי "ברמרט".

לחבר-הכנסת אריאב אני ממציא בכתב תזכיר בענין תביעתם של מקבלי פנסיה מחקופת המנדט.

לחבר-הכנסת רובין אשיב, כי מרת שולמו כספית עבור נזקי הארבה בכלל. במידה ואני מכיר ויודע אם משק הבידואים, אינני מבין מה נזק יכול לגרום להם הארבה.

בחירת יושב-ראש ועדת הכספים

היו"ר י. גורי:

לאחר שהכנסת החליטה על חלוקת הרגשות בוועדות, מתבקשת כל ועדה לבחור לעצמה יושב-ראש קבוע. לפי החלטת הכנסת, נקבע שיו"ר ועדת הכספים יוצע על-ידי סיעת מפא"י. אני שואל אם סיעת מפא"י את מי היא מציע בחור יושב-ראש.

א. הרצפלד:

אני מציע בשם סיעת מפא"י - ויש לי רשח שאני יכול להציע בשם השולחן כולו - שהיושב-ראש שלנו יהיה מר ישראל גורי.

י. גורי:

מי בעד ההצעה שיו"ר הוועדה יהיה ישראל גורי.

ה צ ב ע ה

חבר-הכנסת י. גורי נבחר פה אחד ליו"ר ועדת הכספים

היו"ר י. גורי:

אני מודה על הבחירה ועל האמון הכללי, ואעשה כמיטב יכולתי להצדיק את האמון.

רצוני לומר מטפר מליה על סדרי עבודה הוועדה. לפני חוברת המונה עשרים וחמשה חוקים שהם בסמכות הוועדה. מלבד זאת דנה ועדת הכספים מדי פעם בפעם בשאלות שונות, אם ביזמתה היא ואם ביזמת המשלה, ויש גם שאלות שמועברות אליה על-ידי הכנסת. מסתבר שידיה של ועדת הכספים מלאות עבודה, ועל כך אין צורך להרחיב את הדיבור, ויש צורך לחיגן את עבודתה.

א.ד.

אנו עומדים עכשיו ערב התקציב, וזה שנתית שנהגנו לטייח בירוריה שונים לפני שנכנסנו לדיון על התקציב של שני חלקיו כדי להכין עצמנו לקראת הדיון. ערכתי רשימה של נושאים שמן הראוי לקיים בהם דיון, כמה מהם מתייחסים לתקציב התייחוח. אני משער לעצמי שהשנה דיון זה יהיה יותר חמור מאשר בשנים קודמות לרגל המסיבות ולרגל הצורך לחלק את היש בין הצרכים. רצוני לפרט את אותם הנושאים שעלינו לקיים עליהם דיונים מוקדמים.

חושבני שיש לקיים דיון על חברת הדשנים, היות וההשקעות במפעל זה הן גדולות ומדי פעם בפעם מתעוררות שאלות. כבר זמן רב לא שוחחנו על הפוסטלים, בעוד שעל האשג קיימנו דיון. יש לקיים דיון על חברת החשמל, שהתארגנה מחדש. הוא הדין לגבי חברת התיירות. עלינו לדון על פיתוח ירושלים, על חברת "מקורות", על הטיפול בסדרי היצוא והיבוא במשרד המטח והתעשייה, לאור השינויים שעומדים להנהיג שם לגבי רשיונות. מבני לבתי-ספר זה נושא במני עצמו, והוא ראוי לדיון מיוחד. יש לדון על בעיית הרשויות המקומיות, דיון שאנו מקיימים בשיתוף עם ועדת הפנים. עניני השיכון והביטוח הלאומי גם הם כלולים ברשימה שערכתי. כן עלינו לערוך ביקור של יום שלם בחיפה, לעבור את אגף המכס, ובתום הסירור לערוך דיון על עניני המכס ומסי העקיפין. כן יש לקיים דיון על מט ההכנסה.

אנו כמובן נצטרך לקבוע טולח עדיכויות, כי ברור שלא נוכל לקיים בירורים על כל הנושאים, ואולי גם לא העליתי את כולח.

אנו חילקנו את הוועדה בכנסת השניה לשני חלקים כדי להקל על עומט העבודה, ולפי החלטה הוועדה החלוקה לא היתה בדרך-כלל נוקשה. בקווים רחבים נהגנו להעביר לוועדה אחת דיון בחוקים והכנסתם לקריאה שניה, במידה והבירור על החוקים לא התנהל בקווים רחבים עקרוניים. אם היה בירור על עקרונות - קיימנו אותו בוועדה במליאה. בשאלות אחרות - קיימנו דיון בוועדה האחרת. החלוקה לא היתה נוקשה, והדבר היה מסור לשיקול-דעתו של היו"ר.

אני מאיע את החלוקה המכנית הבאה באופן ארעי. ניחן בידי הסיעות להחליף את החברים, ולאחר קבלח תשובתן ארכיב את הוועדה באופן סופי.

אני מאיע כי חברי ועדת משנה א' יהיו חברי הכנסת אפרחי, בדר, בהיר, גורי, טוזאייב, צור, פורדר, קלמר, רובין. וחברי ועדת משנה ב': חברי הכנסת בקר, גורי, הרצפלד, חזני, לויך, ספיר, פרדר, צור ורובין.

אנו נחליט על הרכב סופי של הוועדות

בישיבה הבאה.

הישיבה נעולה.